

RAZČLENITEV RAZLIK V REALNIH OSEBNIH DOHODKIH MED SLOVENIJO IN JUGOSLAVIJO PO POSAMEZNIH KOMPONENTAH

Franc KUZMIN*

1. UVOD

Stimulacijska funkcija osebnih dohodkov lahko odigra svojo pozitivno vlogo le takrat, ko so razlike v osebnih dohodkih odsev razlik v prispevkih proizvodnega dejavnika delo k skupno pridobljenemu oziroma ustvarjenemu dohodku. To pomeni, da je rast proizvodnosti dela (oziroma odkloni od določenega povprečja) pri nespremenjenih odnosih v funkcionalni delitvi dohodka edini pravi vir rasti realnih osebnih dohodkov. Še več, na dolgi rok naj bi bila zagotovljena usklajenost rasti obeh kategorij — rast proizvodnosti dela naj bi bila torej pomenila zgornjo mejo rasti osebnih dohodkov. V nasprotnem primeru, torej tedaj, ko imamo na področju delitve dohodka drugačne, neustrezne sistemske rešitve, pa prihaja do negativnih učinkov z ekonomskimi in širše družbenimi posledicami, kot so npr.:

- nepravilna alokacija proizvodnih dejavnikov (vzrok zanjo je njihovo neustrezno vrednotenje),
- inflacijska gibanja oziroma stroškovna inflacija,
- neskladja v delitvi osebnih dohodkov znotraj panog in med njimi, itd.

Gornja, iz ekonomske teorije dobro poznana in utemeljena zveza — razlike v proizvodnosti dela so edini pravi vir razlik v realnih osebnih dohodkih — je v naši praksi nedosledna, izkrivljena. Številne empirične študije to tudi potrjujejo¹: gre za značilno neuskklajena gibanja omenjenih dveh kategorij (odkloni nominalne/realne proizvodnosti od jugoslovanskega povprečja niso niti približno usklajeni z odkloni nominalnih/realnih osebnih dohodkov od povprečnih osebnih dohodkov v Jugoslaviji, in sicer niti znotraj republik po različnih področjih dejavnosti niti znotraj področij dejavnosti po različnih republikah), kar v nobenem primeru ne more zagotavljati uresničevanja stimulacijske funkcije osebnih dohodkov oziroma socialističnega načela o nagrajevanju po delu in po rezultatih dela. Postavlja se vprašanje: ali smo

---

* Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana.

¹ Glej: F. Kuzmin: Medrepubliška analiza gibanja osebnih dohodkov in proizvodnosti dela, Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana, 1985.

lahko s takšno ugotovitvijo povsem zadovoljni? Nikakor ne. Še posebej zato ne, ker nam je iz teorije dobro znano, da na produktivno silo dela vplivajo številni dejavniki. To seveda narekuje poglobitev analize, v kateri naj bi pri opredelitvi osnovnih vzrokov deformirane zveze med proizvodnostjo dela in osebnimi dohodki odgovorili predvsem na vprašanje: ali gre pri tem le za spremenjen položaj v primarni, sekundarni in terciarni delitvi (relativni premiki cen v korist ali škodo določenega področja dejavnosti kot posledica bodisi tržnih razmer ali pa najrazličnejših ukrepov ekonomske politike, prerazdelitev dohodka za skupno in splošno porabo ter za razširitev materialne osnove dela) ali pa tudi za kvalitativne in kvantitativne spremembe v subjektivnih in objektivnih dejavnikih proizvodnosti dela. Skratka gre za množico dejavnikov, ki vplivajo na spremembe v sami delitvi in s tem na vlogo in položaj posameznika ali proizvodne skupine.

2. EMPIRIČNO PREVERJANJE POVEZAVE MED PROIZVODNOSTJO DELA IN OSEBNIMI DOHODKI

Teoretično jasen odnos med proizvodnostjo dela in osebnimi dohodki je vzpostavljen le pri idealnih razmerah, ko obstaja v gospodarstvu ravnotežno stanje; izpolnjeni so torej vsi pogoji za popolno konkurenco in so vsi proizvodni dejavniki nagrajevani v delitvi pridobljenega dohodka v skladu s svojimi prispevki. Le v takih okoliščinah ne prihaja do deformacij v delitvi, neoptimalne alokacije proizvodnih dejavnikov, itd. Domnevamo, da obstaja med proizvodnostjo dela in osebnimi dohodki oziroma odkloni od določenega, npr. skupnega povprečja »stalen« odnos, ki pa se lahko iz najrazličnejših razlogov poruši, s tem se pa seveda lahko v samo delitev vnesejo elementi destimulativnosti. Če se npr. pokaže, da obstaja med »realno« proizvodnostjo in realnimi osebnimi dohodki obratno sorazmerje v razmeroma daljšem časovnem razdobju, nas to prav gotovo opozarja bodisi na spremembe v sami primarni delitvi (spremembe relativnih sektorskih cen) in/ali tudi na spremembe v drugih fazah delitve — v sekundarni, terciarni in kvartarni. Vendar pa to še ni dokaz o vnašanju elementov destimulativnosti v samo delitev. Če so te težnje posledica zgolj spremenjenih odnosov na trgu (sprememb relativnih cen proizvodnih dejavnikov), je to povsem nekaj drugega, kot če gre za neposredne, administrativne posege v samo delitev. V prvem primeru lahko govorimo o objektivnem, spremenjenem tržnem vrednotenju (tako končnih proizvodov kot tudi proizvodnih dejavnikov), nasprotno pa v drugem primeru prihaja do subjektivizma v eni ali drugi obliki (v naši vsakdanji praksi se to kaže v množici tako imenovanih »objektivnih« kriterijev oziroma v različnih ukrepih, ki pozitivno ali negativno vplivajo na poslovanje posameznih gospodarskih subjektov). Posledica tega subjektivizma so deformacije v delitvi oziroma neutemeljena prerazdelitev dohodka, ki zabriše vsako povezavo med dejanskimi prispevki proizvodnih dejavnikov in njihovo udeležbo v delitvi.

2.1. Področje empirične analize, izbor osnovnih spremenljivk in funkcijskih povezav v regresijskih enačbah

Primerjalna analiza med Slovenijo in Jugoslavijo, ki naj bi osvetlila ključne determinante gibanja realnih osebnih dohodkov (natančneje: odklonov od jugoslovanskega povprečja), je osredotočena na področje dejavnosti industrije in na vse proizvodne dejavnosti skupaj, in to v obdobju 1965—1984.

Naša osnovna domneva, da je proizvodnost dela dejavnik, ki odločilno vpliva na oblikovanje in višino osebnih dohodkov, je zelo splošna. Splošna je predvsem zato, ker lahko proizvodnost dela izrazimo na različne načine. Na kakšen način jo bomo izrazili, je odvisno v prvi vrsti od raspoložljivih statističnih informacij oziroma od možnosti njenega merjenja. Glede na to, da je teoretično nesporna edino mejna proizvodnost dela, ki pa je ni mogoče točno izmeriti, smo se v naši empirični analizi odločili za uporabo *povprečne proizvodnosti*. Zanj namreč velja, da je pri določenih pogojih v sorazmerju z mejno proizvodnostjo in se od nje razlikuje le za multiplikativno konstanto. Izrazili smo jo kot razmerje med družbenim proizvodom v stalnih cenah (to so cene iz 1972. leta) in številom zaposlenih. Možen pa je še drugačen način vključevanja proizvodnosti dela v našo analizo. To je posredni način, pri katerem upoštevamo razčlenitev dejavnikov proizvodnosti dela na subjektivne in objektivne. V bistvu gre tu za dvostopenjsko tehniko ocenjevanja: v prvem koraku najprej ocenimo enačbo za proizvodnost dela (odvisna spremenljivka), v kateri nastopajo kot pojasnjevalne spremenljivke subjektivni in objektivni dejavniki proizvodnosti dela (neodvisne spremenljivke), v drugem koraku pa vključimo tako ocenjene vrednosti proizvodnosti dela kot neodvisno, pojasnjevalno spremenljivko v enačbo osebnih dohodkov. Seveda pa se sedaj postavlja vprašanje, katere pojasnjevalne dejavnike proizvodnosti dela naj vključimo v našo analizo in ali so zanje na razpolago ustrezne statistične informacije. Glede na razpoložljive statistične podatke (pogoj so dolgoročne in usklajene statistične serije) smo izbrali le *dva neposredna kazalca*, in sicer obseg proizvodjalnih sredstev, izkazan v obliki *opremljenosti dela* (t.j. objektivni dejavnik proizvodnosti dela), in *kvalifikacijo proizvajalca*, izkazan v obliki *stopnje kvalificiranosti delovne sile* (t.j. subjektivni dejavnik proizvodnosti dela). V prvem primeru gre za koeficient, torej za razmerje med vrednostjo osnovnih sredstev in številom zaposlenih. V drugem primeru pa gre za globalni kazalec stopnje kvalificiranosti delovne sile. Izrazili smo jo v obliki razmerja med številom pogojno nekvalificiranih delavcev in številom zaposlenih.²

Poleg dveh neposrednih kazalcev — dejavnikov proizvodnosti dela smo v našo analizo vključili še tretjega, ki izraža stopnjo izkoriščenosti zmogljivosti ali, natančneje, *stopnjo izkoriščenosti proizvodnih dejavnikov*. Razlog za to je preprost: isti obseg proizvodnih dejavnikov (v kvantitativnem smislu) ne pomeni vselej tudi istih rezultatov, ampak

² Obširneje o tem glej: F. Kuzmin, Analiza gibanja osebnih..., op. cit.

so ti rezultati odvisni predvsem od stopnje dejanske angažiranosti proizvodnih dejavnikov v proizvodnem procesu.³

S tem pa še nismo omenili vseh dejavnikov, ki lahko vplivajo na spremembe v sami delitvi in s tem na vlogo in položaj posameznika ali proizvodne skupine (v našem primeru področje dejavnosti) v družbeni reprodukciji. V prvi vrsti gre tu za relativne spremembe oziroma premike v *primarni delitvi* kot pomembnem dejavniku, ki opredeljuje ekonomski položaj posameznih proizvodnih skupin. Ugotavljali smo jih na osnovi razmerij med implicitnimi deflatorji družbenega proizvoda. Uporabo deflatorjev družbenega proizvoda so narekovali na eni strani razpoložljivi podatki (izpeljani so iz razmerij med družbenim proizvodom po tekočih in stalnih cenah), na drugi strani pa smo se hoteli izogniti možnim nesorazmerjem med cenami inputov in outputov, ki lahko brišejo pravo sliko o ekonomskem položaju posamezne proizvodne skupine in so značilna pri uporabi indeksov proizvajalčevih cen.

Denimo torej, da prihaja v primarni delitvi do sprememb relativnega položaja posameznih področij dejavnost v odnosu do jugoslovanskega povprečja oziroma da obstaja med slovenskim in jugoslovanskim (implicitnim) deflatorjem družbenega proizvoda — DEF_{SL} in DEF_{YU} — v določenem časovnem razdobju neko stalno razmerje a :

$$DEF_{SL} = a \cdot DEF_{YU} \rightarrow a = \frac{DEF_{SL}}{DEF_{YU}}$$

V tem izrazu nam konstanta ($a-1$) pove, za koliko odstotkov so cene (natančneje: razmerje cen inputov in outputov) za celotno opazovano obdobje glede na izhodiščno leto naše analize, t.j. 1972. leto nad oziroma pod jugoslovanskim povprečjem. Pokaže nam torej relativne premike v primarni delitvi: če je vrednost konstante enaka 1, to pomeni, da so razmerja med cenami ostala glede na 1972. leto nespremenjena in gre torej za enako rast cen v povprečju v Sloveniji in v Jugoslaviji. Če je vrednost konstante večja kot 1, označuje spremembo relativnih cen v korist Slovenije, če pa je ta vrednost manjša kot 1, označuje poslabšanje relativnega položaja Slovenije v primarni delitvi, seveda glede na leto 1972.

In ne nazadnje moramo dodati še spremembe v *namenski delitvi* (v sekundarni, terciarni in kvartarni delitvi!), katerih učinek lahko preverjamo na različne načine. Lahko namreč ocenjujemo učinke spre-

³ Izračun stopnje izkoriščenosti proizvodnih dejavnikov temelji na prilagojeni metodi M. Panića (output/capital ratio) in sicer v tem, da v našem izračunu ne upoštevamo zamika (v desno) za največji pozitivni rezidual, ampak enostavno upoštevamo kot točko relativnega maksimuma kar največji dejansko doseženi proizvodni koeficient. Takšna dopolnitev je neobhodna v vsaki primerjalni analizi (v našem primeru gre za primerjavo med Slovenijo in Jugoslavijo, pri čemer Jugoslavijo jemljemo kot osnovo primerjave), ker sicer lahko dobimo s prvotno metodo M. Panića povsem nelogične rezultate; izkaže se namreč, da je stopnja izkoriščenosti zmogljivosti pri višji ravni proizvodnih koeficientov in pri njihovi večji variabilnosti nižja kot pri nižji ravni in manjši variabilnosti. Obširneje o tem glej: F. Kuzmin, Analiza gibanja ..., op. cit.

memb v deležih posameznih sestavin v dohodku, kot npr. odstotek neto ali bruto akumulacije, odstotek prispevkov in davkov, namenjen za skupno in splošno porabo, itd. Številne in neprestane tovrstne spremembe v zadnjih letih, katerih končni rezultat je čedalje večja obremenitev dohodka s prispevki in davki oziroma zmanjševanje deleža neto osebnih dohodkov v dohodku gospodarskih organizacij, so osnovni razlog, da praktično ni mogoče sestaviti ustreznih serij, ki bi odsevale spremembe deležev posameznih končnih sestavin dohodka. In prav zato smo se odločili, da spremembe v namenski delitvi izrazimo v obliki razmerja med delom dohodka za splošno in skupno porabo ter za razširjeno reprodukcijo in skupnim dohodkom (narodnim dohodkom). In kot zadnja spremenljivka, ki dodatno osvetljuje odklone realnih osebnih dohodkov od jugoslovanskega povprečja, so razlike v gibanju indeksa življenjskih stroškov. Pričakovana smer učinkovanja te spremenljivke je negativna, in sicer preprosto zato, ker pomeni nadpovprečna vrednost te spremenljivke tudi nadpovprečno razvrednotenje nominalnih osebnih dohodkov in s tem približevanje realnih osebnih dohodkov jugoslovanskemu povprečju.

Funkcijske odvisnosti v regresijskih enačbah temeljijo na klasični Cobb-Douglasovi proizvodni funkciji,⁴ iz katere izhaja, da je mejna proizvodnost dela oziroma povprečna proizvodnost dela, pomnožena z multiplikativno konstanto osnovna determinanta osebnih dohodkov (med njima obstaja proporcionalna vezava). V tem primeru nam regresijski parameter pove, za koliko enot se poveča odvisna spremenljivka (osebni dohodki), če se pri vseh ostalih nespremenjenih okoliščinah poveča neodvisna spremenljivka (proizvodnost dela) za eno enoto. Pri tem je ponovno treba poudariti, da je proizvodnost dela — pri nespremenjenih odnosih v funkcionalni delitvi dohodka — edini pravi vir rasti osebnih dohodkov. Še več, na dolgi rok mora biti zagotovljena usklajenost njune rasti — rast proizvodnosti dela je torej zgornja meja rasti osebnih dohodkov. V nasprotnem primeru, ko je rast osebnih dohodkov hitrejša, prihaja do neustrezne alokacije proizvodnih dejavnikov, upadanja gospodarske rasti, nezaposlenosti, itd.

Prej omenjena povezava (ki se lahko vzpostavi le pri prosti konkurenci) pa je v naši praksi precej izkrivljena. Znano je namreč, da v našem sedanjem sistemu delitve dohodka in osebnih dohodkov deluje cela kopica „objektivnih“ dejavnikov (posegi v primarno, sekundarno, terciarno in kvartarno delitev, ki pomenijo netržno oblikovanje cen, nerealni tečaj valute, negativno realno obrestno mero, najrazličnejše in diferencirane prispevke in davke, in ne nazadnje neenotna merila za oblikovanje akumulacije, itd.), ki zabrišejo neposredno povezavo med prispevki proizvodnih dejavnikov in njihovo udeležbo v delitvi dohodka. To je torej še razlog več, da v analizo vključimo še ostale pojasnjevalne dejavnike osebnih dohodkov. To pa še ne pomeni, da smo s tem odpravili vse pomanjkljivosti, še posebej zato ne, ker gre v našem primeru

⁴ Kljub številnim tehtnim pripombam o primernosti uporabe Cobb-Douglasove proizvodne funkcije v ekonomskih analizah ostaja ta funkcija zaenkrat v empiričnih analizah še vedno eden od osnovnih pripomočkov za ocenjevanje prispevkov posameznih proizvodnih dejavnikov k skupnim dosežkom in za preverjanje, ali so ti prispevki proizvodnih dejavnikov usklajeni z njihovo (stvarno) udeležbo v delitvi pridobljenega dohodka.

za primerjalno analizo (Slovenija — Jugoslavija) po posameznih področjih dejavnosti, v kateri zaradi razmeroma širokih intervalov zaupanja za ocene regresijskih parametrov ni mogoče neposredno primerjati ali preverjati značilnosti razlik v velikosti parametrov. Temu problemu smo se izognili z normalizacijo osnovne enačbe, in sicer tako, da v njej namesto absolutnih ravni spremenljivk upoštevamo njihove odklone od jugoslovanskega povprečja. Gre torej za preverjanje razlik v odnosu do jugoslovanskega povprečja.

Funkcijske odvisnosti smo tako v naših regresijskih enačbah izrazili v naslednji obliki:

$$DODR = f(\theta, \hat{DPROR}, DDEF, DZSSY, DOBR) \quad 1.$$

$$\hat{DPROR} = f(\theta, DOPRD, DKKDS, DCU) \quad 2.$$

Pomen oznak pa je naslednji:

Spremenljivka	Oznaka	Pojasnilo
1. <i>Realni osebni dohodki</i>	DODR	Odkloni realnih osebnih dohodkov od jugoslovanskega povprečja
2. <i>Realna proizvodnost</i>	DPROR	Odkloni realne proizvodnosti od jugoslovanskega povprečja
3. <i>Dejavniki proizvodnosti dela</i>		
a) Opremljenost dela	DOPRD	Odkloni opremljenosti dela od jugoslovanskega povprečja
b) Kvalifikacija delovne sile	DKKDS	Odkloni stopnje kvalificiranosti delovne sile od jugoslovanskega povprečja
c) Izkoriščenost zmogljivosti	DCU	Odkloni stopnje izkoriščenosti zmogljivosti od jugoslovanskega povprečja
4. <i>Spremenljivka spremembe v primarni delitvi</i>		
a) Deflator družbenega proizvoda	DDEF	Odkloni implicitnih deflatorjev družbenega proizvoda od jugoslovanskega povprečja
b) Indeks življenjskih stroškov	DZSSY	Odkloni indeksov življenjskih stroškov od jugoslovanskega povprečja
5. <i>Spremenljivka spremembe v namenski delitvi</i>	DOBR	Odkloni v splošni obremenitvi od jugoslovanskega povprečja (narodni dohodek — masa neto osebnih dohodkov)

Vse navedene spremenljivke so izražene v obliki odklonov slovenskega povprečja od jugoslovanskega in so prikazane v grafični obliki:

Realni osebni dohodki in realna proizvodnost	Priloga A
Opremljenost dela Kvalifikacija delovne sile Izkoriščenost zmogljivosti	Priloga B
Deflator družbenega proizvoda Indeks življenjskih stroškov Splošna obremenitev	Priloga C

2.2. Rezultati empirične analize — obdobje 1965—1984.

Za začetek si najprej pogledjmo rezultate enačbe 2. (DPROR = f (θ, DOPRD, DKKDS, DCU), s katero poskušamo pojasniti gibanje odklonov realne proizvodnosti od jugoslovanskega povprečja z naslednjimi spremenljivkami: odkloni v opremljenosti dela, odkloni v stopnji kvalificiranosti delovne sile in odkloni v stopnji izkoriščenosti zmogljivosti. Rezultati so naslednji:

Za družbeni sektor — skupaj:

$$\text{DPROR} = -2.3751 + 1.1249 \text{ DOPRD} + .2061 \text{ DKKDS} + 1.4700 \text{ DCU}$$

(—4.74)
(72.20)
(1.04)
(27.27)

Popravljeni determinacijski koeficient — $R^2 = .9968$

Durbin-Watsonova statistika — $DW = 1.0247$

V oklepaju so t — vrednosti regresijskih parametrov ($\text{Pr}(t = 1.04) = .1569$)

Za industrijo⁵:

$$\text{DPROR} = -1.9776 + 1.1439 \text{ DOPRD} + 1.2406 \text{ DCU}$$

(—1.25)
(17.13)
(12.46)

Popravljeni determinacijski koeficient — $R^2 = .9258$

Durbin-Watsonova statistika — $DW = 1.5939^6$

V oklepaju so t — vrednosti regresijskih parametrov ($\text{Pr}(t = -1.25) = .1141$)

⁵ V ponovnem izračunu smo izpustili spremenljivko o stopnji kvalificiranosti delovne sile in to zaradi neznačilnega in pa teoretično nepravilnega predznaka regresijskega parametra.

⁶ Iz enačbe je bila odpravljena avtokorelacija prvega reda. Vrednost faktorja za odpravo avtokorelacije pa znaša $p = .7325$, njegova t — statistika pa je $t = 4.79$.

Iz rezultatov lahko povzamemo naslednje ugotovitve:

— Stopnja pojasnjene variabilnosti je na zadovoljivi ravni. S tremi oziroma dvema pojasnjevalnima spremenljivkama nam je uspelo pojasniti sorazmerno visok odstotek razlik v odklonih proizvodnosti od jugoslovanskega povprečja: 99,68% za družbeni sektor — skupaj in 92,58% za industrijo. Bolj kot vse to pa nas zanimata smer učinkovanja (predznak) in statistična značilnost regresijskih parametrov, saj ti parametri izražajo kvantitativne odnose med odvisno spremenljivko in neodvisnimi spremenljivkami in nam povedo, za koliko enot (odstotkov) se povečajo odkloni realne proizvodnosti od jugoslovanskega povprečja, če se povečajo bodisi odkloni v opremljenosti dela ali v stopnji kvalificiranosti delovne sile ali pa v stopnji izkoriščenosti zmogljivosti za en odstotek. Predznaki in statistična značilnost regresijskih parametrov so pričakovani — pozitivni in z nizko ravni tveganja. V primeru, ko so bili predznaki negativni (teoretično nepravilna smer učinkovanja) in/ali s previsokim tveganjem oziroma z nizko ravni statistične značilnosti, pa je bila taka spremenljivka izključena iz ponovnega izračuna. To se je pokazalo za spremenljivko stopnja kvalificiranosti delovne sile, pri kateri ima regresijski parameter teoretično napačen predznak (negativen) in je sočasno tudi statistična značilnost na razmeroma visoki ravni tveganja (to velja za industrijo).

— Rezultati kažejo na razmeroma majhne razlike v ocenah vrednosti regresijskih parametrov. Z drugimi besedami to pomeni, da so učinki enoodstotnega odklona od jugoslovanskega povprečja bodisi v opremljenosti dela ali v stopnji izkoriščenosti zmogljivosti na odklone v realni proizvodnosti za družbeni sektor — skupaj in za industrijo praktično enakega velikostnega reda; če se npr. poveča opremljenost dela v Sloveniji v primerjavi z jugoslovanskim povprečjem za en odstotek, se povečajo razlike v proizvodnosti dela za družbeni sektor — skupaj za 1,1249%, v industriji pa za 1,1439%.

— Skupni učinek na odklone realne proizvodnosti od jugoslovanskega povprečja (bodisi v pozitivno ali negativno smer) pa ni odvisen samo od velikosti regresijskega parametra, ki izraža količinsko mejno razmerje med dodatno enoto (v našem primeru odstotkom odklona od jugoslovanskega povprečja) neodvisne spremenljivke in odvisno spremenljivko, ampak tudi od absolutne ravni neodvisne spremenljivke. Šele njun produkt izraža končni učinek. Konkretno pa to pomeni, da je bil npr. skupni učinek opremljenosti dela na odklone v realni proizvodnosti v industriji negativen vse do 1978. leta (opremljenost dela je bila do tega leta pod jugoslovanskim povprečjem), od takrat dalje pa je bil pozitiven (opremljenost dela je od tega leta dalje nad jugoslovanskim povprečjem). Nekoliko drugačen pa je položaj za vse proizvodne dejavnosti družbenega sektorja skupaj. V tem primeru je opremljenost dela v celotnem opazovanem obdobju 1965—1984 nadpovprečna, torej gre vselej za pozitivne učinke. Podrobnejši vpogled v vse tri naše pojasnjevalne spremenljivke realne proizvodnosti dela — to so opremljenost dela, stopnja kvalificiranosti delovne sile in stopnja izkoriščenosti zmogljivosti — dajemo v prilogi B.

Prehajamo na analizo rezultatov naše izhodiščne enačbe 1:

DODR = (θ , DPROR, DDEF, DZSSY, DOBR), v kateri temelji pojasnjevanje odklonov realnih osebnih dohodkov od jugoslovanskega povprečja ne le na njihovi ključni determinanti, to je na proizvodnosti dela⁷ oziroma na njenih determinantah (opremljenost dela, stopnja kvalificiranosti delovne sile in stopnja izkoriščenosti zmogljivosti), ampak še na nekaterih drugih spremenljivkah, ki naj bi izkazovale učinke sprememb (deformacij?) v posameznih fazah delitve (v primarni, sekundarni, terciarni in kvartarni delitvi). Rezultate prikazujemo v tabelah 1 in 2: tabela 1 vsebuje prikaz rezultatov enačbe 1, tabela 2 pa prikaz razširjene prve enačbe za implicitne ocene vrednosti regresijskih parametrov spremenljivk, ki določajo proizvodnost dela.

Ali nam rezultati, prikazani v tabelah 1 in 2, nudijo dovolj trdno oporo za kakršenkoli sklep o tem, kaj se pravzaprav dogaja z medsebojno odvisnostjo odklonov v realnih osebnih dohodkih in dejavnikov, ki te odklone določajo? Ali gre pri tem za istosmerna (in če že, ali za proporcionalna ali disproporcionalna) ali pa celo za nasprotujoča si gibanja teh kategorij?

Poglejmo si to najprej na primeru osnovne pojasnjevalne spremenljivke osebnih dohodkov, na realni proizvodnosti dela. Teorija je za to spremenljivko dobro poznana, temeljitev, da je njena rast (oziroma odkloni od določenega povprečja) — pri nespremenjenih odnosih v funkcionalni delitvi — odvisna od sprememb v prvih, sekundarni, terciarni in kvartarni delitvi) — edini, prvi vir rasti (odklonov) realnih osebnih dohodkov. Še več, na dolgi rok naj bi bila zagotovljena usklajenost njune rasti (odklonov) s rasti (odklonov) proizvodnosti dela, naj bi torej pomenila zgornjo mejo rasti (odklonov) osebnih dohodkov. V ekonometričnem jeziku to pomeni, da je lahko vrednost regresijskega parametra pri tej spremenljivki enaka ali manjša od ena, v postopku ocenjevanja upošteva mejna proizvodnost dela, sicer pa je nižja kot ena, če se upošteva povprečna proizvodnost dela, medtem ko proizvodnost dela se razlikuje od povprečja (konstanto).

V naši analizi izhajamo iz povprečne proizvodnosti dela. To pa nikakor še samo po sebi, ne pomeni, da je vrednost regresijskega parametra nižja kot ena. Sveda bi bilo, če bi bila povprečna proizvodnost absolutne ravni, sicer pa je pri pojasnjevanju relativnih odklonov

⁷ Iz osnovne enačbe 1 je razvidno, da so v njej uporabljene pojasnjevalne spremenljivke odklonov realnih osebnih dohodkov od jugoslovanskega povprečja ocenjene vrednosti odklonov realne proizvodnosti. Gre tu za tehniko dvostopenjskega ocenjevanja (v prvem koraku ocenimo najprej enačbo odklonov realne proizvodnosti s pomočjo treh pojasnjevalnih spremenljivk in šele v drugem koraku nastopajo tako ocenjene vrednosti kot pojasnjevalna (eksogena) spremenljivka v naši osnovni enačbi 1). Tako tehniko narekuje naša osnovna predpostavka, da nastopa proizvodnost dela v prvi enačbi kot eksogena spremenljivka in s tem niso izpolnjeni pogoji za uporabo metode najmanjših kvadratov, če bi bile pri ocenjevanju prve enačbe vanjo neposredno vključene pojasnjevalne spremenljivke proizvodnosti dela. S tem pa prva enačba nič manj nazorno ne prikazuje učinkov razčlenjenih dejavnikov proizvodnosti dela na osebne dohodke. Do njih pridemo posredno, in sicer z vključitvijo druge enačbe v prvo, rezultat pa so implicitne ocene regresijskih parametrov razčlenjenih dejavnikov proizvodnosti dela (to so opremljenost dela, stopnja kvalificiranosti delovne sile in stopnja izkoriščenosti zmogljivosti).

Tabela 1
OCENE REGRESIJSKIH PARAMETROV ZA ENAČBO ODKLONOV REALNIH OSEBNIH DOHODKOV OD JUGOSLOVANSKEGA POVPREČJA V OBDOBJU 1965—1984 (DRUŽBENI SEKTOR)

Področje dejavnosti	Konstanta	Realna produktivnost DPROR	Deflator družbenega proizvoda DDEF	Indeks življenskih stroškov DZSSY	Splošna obremenitev DOBR	R ² /DW
Družbeni sektor — skupaj	4.5439 (2.87)	.7881 (8.87)	1.3481 (10.61)	—,9695 (—13.22)	—2.5580 (—15.07)	.9841 1.8170
Industrija	7.6596 (3.46)	.5491 (3.78)	1.1311 (5.89)	—,9165 (—7.63)	—1.8790 (—6.73)	.9522 1.3120

R² — Popravljeni determinacijski koeficient
V oklepaju so t-vrednosti ocen regresijskih parametrov

Pr (t > 1.341) = .10

Pr (t > 1.753) = .05

Število stopinj prostosti je df = 15

DW — Durbin-Watsonova statistika
Pozitivna avtokorelacija je prisotna v primeru, ko je vrednost DW-statistike manjša od .685, negativna pa v primeru DW-statistike večje od 3.315.

Tabela 2
 RAZSIRJENA ENAČBA ZA IMPLICITNE OCENE VREDNOSTI REGRESIJSKIH PARAMETROV SPREMENLJIVK, KI
 »DETERMINIRAJO« PRODUKTIVNOST DELA

Področje dejavnosti	Konstanta*	Opremljenost dela* DOPRD	Kvalificirana delovna sila* DKKDS	Izkoriščenost kapacitet* DCU	Deflator družbenega proizvoda DDEF	Indeks življenjskih stroškov DZSSY	Splošna obremenitev DOBR
Družbeni sektor — skupaj	2.6721	.8865	.1624	1.1585	1.3481	—,9695	—2.558
Industrija	6.5737	.6281	...	.6812	1.1311	—,9165	—1.8790

* Implicitne ocene regresijskih parametrov

... Zaradi naznačilnih ali pa teoretično nepravilnih predznakov regresijskih parametrov ni bil opravljen izračun

to je v našem primeru — pričakovana vrednost regresijskega parametra ena.⁸

Kakšen pa je položaj v našem primeru oziroma kaj nam povedo regresijski parametri pri pojasnjevalni spremenljivki proizvodnost dela, prikazani v tabeli 1? Prvič: vrednost parametrov⁹ je za oba primera manjša kot ena, kar pomeni, da gre za podproporcionalna razmerja, ko enoodstotnemu odklonu realne proizvodnosti od jugoslovanskega povprečja ne ustreza tudi enoodstotni odklon realnih osebnih dohodkov od jugoslovanskega povprečja, ampak je ta odklon manjši, v industriji .5491%, v celotnem gospodarstvu pa .7881%. Torej lahko trdimo, da v delitvi dohodka oziroma sredstev za osebne dohodke ni dovolj upoštevana osnovna ekonomska zakonitost o soodvisnosti med odkloni v osebnih dohodkih in odkloni v proizvodnosti dela, ki je med drugim zapisana v vseh družbenih aktih, ki urejajo delitev dohodka in sredstev za osebne dohodke. Povsem upravičeno se zato v takih okoliščinah vprašamo, kako sploh lahko stimulacijska funkcija osebnih dohodkov odigra svojo pozitivno vlogo v procesu družbene reprodukcije. Pri vsem tem pa ne moremo mimo dejstva, ki je razvidno iz grafičnega prikaza odklonov osebnih dohodkov in proizvodnosti od povprečja za SFRJ: gre za značilna neusklajena oziroma nasprotna gibanja realne proizvodnosti in realnih osebnih dohodkov, ki v nobenem primeru ne morejo zagotoviti uresničevanja stimulacijske funkcije osebnih dohodkov — odkloni realne proizvodnosti od jugoslovanskega povprečja se povečujejo, odkloni realnih osebnih dohodkov pa se zmanjšujejo.

Postavlja se vprašanje, ali so zgoraj omenjene ugotovitve v nasprotju z rezultati tabele 1. V enem primeru gre namreč za nasprotujoče si gibanje odklonov realnih osebnih dohodkov in proizvodnosti od jugoslovanskega povprečja, v drugem primeru pa za podproporcionalna, nikakor pa ne nasprotujoča si razmerja med odkloni teh dveh kategorij. Razlog za na videz protislovne si rezultate je v sami tehniki ocenjevanja, saj se v prvem primeru ocenjuje le odnos med osebnimi dohodki in proizvodnostjo, medtem ko je v drugem primeru vključega v analizo še cela kopica drugih pojasnjevalnih dejavnikov osebnih dohodkov. To pomeni, da regresijski parameter pri ocenjevanju odnosa med osebnimi dohodki in proizvodnostjo ne odseva samo učinka proizvodnosti na osebne dohodke, ampak izraža skupne učinke tudi ostalih proizvodnih dejavnikov. Torej so nasprotujoča si gibanja realnih osebnih dohodkov in proizvodnosti (glej prilogo A) rezultat ostalih pojasnjevalnih dejavnikov. V prvi vrsti gre tu za relativne spremembe oziroma premike v primarni delitvi kot pomembnem dejavniku, ki opredeljuje ekonomski položaj posameznih proizvodnih skupin (podskupin, panog, področij dejavnosti).

In če je tako — to pa zelo nazorno kažejo tudi naši rezultati dani v prilogi C — potem lahko pričakujemo zaradi poslabšanega položaja v primarni delitvi (negativne vrednosti spremenljivke implicitni de-

⁸ Multiplikativna konstanta, ki odseva razmerje med mejno in povprečno proizvodnostjo dela, se v postopku normalizacije krajša.

⁹ Regresijski parametri imajo teoretično pravilen — pozitiven — predznak (smer učinkovanja), poleg tega pa je tudi statistična značilnost teh parametrov na zadovoljivi ravni.

flator družbenega proizvoda) zmanjševanje odklonov realnih osebnih dohodkov od jugoslovanskega povprečja. Kolikšno pa je to zmanjševanje odklonov (ali natančneje, približevanje povprečju oziroma oddaljevanje od povprečja v negativno smer), pa je odvisno še od vrednosti regresijskih parametrov:¹⁰ čim večja je vrednost parametra, tem intenzivnejše bo tudi približevanje povprečju oziroma oddaljevanje od povprečja v negativno smer. Tako se realni osebni dohodki v Sloveniji približujejo jugoslovanskemu povprečju (v našem primeru je ta proces izkazan kot produkt regresijskega parametra in negativne vrednosti spremenljivke implicitni deflator družbenega proizvoda, ki odseva spremembe v primarni delitvi) od 1972. leta dalje, in sicer: v industriji z izjemo štirih let 1977—1980, ki je bil zaradi izboljšane položaja v primarni delitvi proces nasproten, kar pomeni oddaljevanje realnih osebnih dohodkov od jugoslovanskega povprečja — v pozitivno smer.¹¹ Kaj pa družbeni sektor kot celota? Je pač rezultat procesov približevanja povprečjem na vseh področjih dejavnosti. Od 1972. leta dalje se položaj družbenega sektorja kot celote v primarni delitvi stalno slabša, posledica tega pa je proces približevanja realnih osebnih dohodkov jugoslovanskemu povprečju.

Naslednja spremenljivka, ki dodatno osvetljuje odklone realnih osebnih dohodkov od jugoslovanskega povprečja, so odkloni indeksa življenjskih stroškov. Pričakovana smer učinkovanja te spremenljivke je negativna, in sicer preprosto zato, ker pomeni nadpovprečna vrednost te spremenljivke tudi nadpovprečno razvrednotenje nominalnih osebnih dohodkov in s tem približevanje realnih osebnih dohodkov jugoslovanskemu povprečju. Gre torej za nasprotno kombinacijo kot pri spremenljivki, ki odseva spremembe v primarni delitvi: skupni učinek na zmanjševanje odklonov realnih osebnih dohodkov od jugoslovanskega povprečja je v tem primeru rezultat pozitivnih odklonov indeksa življenjskih stroškov¹² (glej prilogo C) in negativne vrednosti regresijskih parametrov¹³ pri tej spremenljivki.

Preostane nam še zadnja pojasnjevalna spremenljivka odklonov realnih osebnih dohodkov — to so razlike v splošni obremenitvi. Tudi

¹⁰ Vsi regresijski parametri (povedo nam, za koliko odstotkov se povečajo oziroma zmanjšajo odkloni realnih osebnih dohodkov od jugoslovanskega povprečja, če se povečajo oziroma zmanjšajo odkloni v primarni delitvi za en odstotek) izražajo teoretično pravilno smer učinkovanja — pozitivno. Tudi njihova statistična značilnost je na visoki ravni (glej kolono tri v tabeli 1).

¹¹ V tem primeru gre za oddaljevanje realnih osebnih dohodkov od jugoslovanskega povprečja — v pozitivno smer — zaradi izboljšane položaja v primarni delitvi, seveda pri ostalih nespremenjenih okoliščinah, ko so torej učinki (bodisi pozitivni ali pa negativni) ostalih pojasnjevalnih spremenljivk zanemarljivi.

¹² Vse od 1972. leta je v Sloveniji rast indeksa življenjskih stroškov nadpovprečna.

¹³ Regresijska parametra imata teoretično pravilen predznak — negativen, prav tako pa sta tudi visoko statistično značilna (glej četrti stolpec v tabeli 1).

v tem primeru gre za pričakovane učinke, ki zmanjšujejo realne osebne dohodke, saj pomeni nadpovprečna obremenitev manjšo maso razpoložljivega dohodka, namenjenega za osebne dohodke. Negativna vrednost regresijskih parametrov (glej stolpec 5 v tabeli 1) in nadpovprečna obremenitev (glej prilogo C) to tudi dokazujeta.

Na samem začetku analize smo poudarili, da je naš osnovni cilj pojasniti razlike (odklone) med realnimi osebnimi dohodki v Sloveniji in Jugoslaviji. Za ta namen pa prav gotovo še ne zadošča dosedanja analiza, ki je bila osredotočena predvsem na smer učinkovanja posameznih pojasnjevalnih spremenljivk (na vrednosti regresijskih parametrov). To je le prvi korak, ki ga moramo dopolniti s kvantitativno razčlenitvijo odklonov realnih osebnih dohodkov od jugoslovanskega povprečja po posameznih pojasnjevalnih spremenljivkah. Ugotoviti hočemo torej, kolikšne deleže odklonov realnih osebnih dohodkov lahko pripišemo posameznim pojasnjevalnim spremenljivkam. Z ekonometričnega vidika to pomeni, da moramo pomnožiti posamezne regresijske parametre z ustreznimi vrednostmi pojasnjevalnih spremenljivk. Te rezultate navajamo v tabelah 3 in 4.

Iz rezultatov, prikazanih v tabelah 3 — 4, izhaja tale splošna ugotovitev:

— Osnovna povezava med osebnimi dohodki in proizvodnostjo ni niti približno vzpostavljena. Zaradi razlik v proizvodnosti bi morale biti razlike med osebnimi dohodki v Sloveniji in v Jugoslaviji bistveno večje. Vendar ni tako in glavni razlog za to je v »deformiranem«, spremenjenem položaju Slovenije v posameznih fazah delitve. V prvi vrsti gre tu za podpovprečno oziroma počasnejšo rast cen v Sloveniji kot v povprečju v Jugoslaviji (spremembe v primarni delitvi — glej tretji stolpec v tabelah), za nadpovprečno rast indeksa življenjskih stroškov (glej četrti stolpec) in končno še za nadpovprečno splošno obremenitev dohodka — negativni učinki vseh teh procesov se sumarno odsevajo v zmanjševanju razlik v osebnih dohodkih, do katerih ne bi prišlo, če bi bila proizvodnost edina in odločujoča determinanta teh razlik. Tako se npr. razlike v osebnih dohodkih, ki naj bi v 1984. letu za celotni družbeni sektor znašale zaradi razlik v realni proizvodnosti 27,79 odstotnih točk (glej tabelo 3), zmanjšajo zaradi poslabšanega položaja v primarni delitvi za 11,16 odstotnih točk, zaradi nadpovprečnega indeksa življenjskih stroškov za nadaljnjih 9,96 odstotnih točk in zaradi nadpovprečne splošne obremenitve dohodka za 1,55 odstotne točke; k temu pa moramo prišteti 4,54 odstotne točke zaradi drugih neidentificiranih dejavnikov, da dobimo končni odklon v realnih osebnih dohodkih, ki znaša 9,72 odstotnih točk v korist Slovenije. Ta primer navajamo le za ponazoritev, podrobnejši vpogled po posameznih letih pa nudijo rezultati v tabelah 3 — 4.

Tabela 3
RAZCLANITEV ODKLONOV REALNIH OSEBNIH DOHODKOV OD JUGOSLOVANSKEGA POVPREČJA V OBDOBJU 1965—1984 PO POSAMEZNIH POJASNJEVALNIH SPREMENLJIVKAH
DRUŽBENI SEKTOR — SKUPAJ

Leto	Odkloni realnih osebnih dohodkov od jugoslovanskega povprečja v odstotkih	Pojasnjevalne spremenljivke						Slučajni vplivi
		Realna produktivnost	Deflator družbenega proizvoda	Indeks življenjskih stroškov	Splošna obremenitev	Vpliv ostalih neidentificiranih spremenljivk		
1965	25.8738	13.5396	-2.1573	1.8244	6.9383	4.5439	1.1848	
1966	20.6405	12.5196	-4.9139	1.8244	6.7417	4.5439	-0.783	
1967	17.2731	12.8069	-3.6845	.9354	2.5666	4.5439	.1048	
1968	17.1780	13.8677	-3.5234	.9357	.9927	4.5439	.3621	
1969	15.5072	14.6416	-2.3363	-8425	.2384	4.5439	-7.7380	
1970	16.5155	18.6630	-2.450	-8429	-5.7815	4.5439	.1780	
1971	14.2962	15.7899	-1.9505	.0002	-3.1311	4.5439	-9.562	
1972	15.0702	16.9305	.0287	.0000	-6.5280	4.5439	.0950	
1973	15.6931	17.3484	-2.5565	.0005	-3.1440	4.5439	-4.994	
1974	10.7905	17.9495	-5.1761	-2.4034	-3.0336	4.5439	-1.0898	
1975	9.8200	19.7065	-2.2310	-4.0061	-8.0938	4.5439	-0.996	
1976	9.3263	18.3197	-2.3440	-4.9076	-7.9163	4.5439	1.6306	
1977	9.6731	18.3370	-4.3461	-4.9056	-4.2364	4.5439	.2802	
1978	9.0964	19.2134	-5.5193	-6.6946	-2.2986	4.5439	-1.485	
1979	9.3217	20.8425	-4.6104	-10.1495	-4.209	4.5439	-8.839	
1980	7.5624	21.7855	-6.6723	-10.1495	-2.2364	4.5439	.2912	
1981	2.8931	21.9551	-9.4918	-11.6687	-2.4941	4.5439	.0485	
1982	3.2085	23.4627	-12.9086	-10.0229	-1.8985	4.5439	.0319	
1983	4.8141	27.2807	-14.1963	-9.2642	-3.7800	4.5439	.2300	
1984	9.7173	27.7876	-11.1603	-9.9584	-1.5518	4.5439	.0564	

Tabela 4
**RAZČLENITEV ODKLONOV REALNIH OSEBNIH DOHODKOV OD JUGOSLOVANSKEGA POVPREČJA V OBDOBJU
 1965—1984 PO POSAMEZNIH POJAŠNJEVALNIH SPREMENLJIVKAH**
INDUSTRIJA

Leto	Odkloni realnih oseb- nih dohod- kov od jugo- slovskega povprečja v odstotkih	Realna produktiv- nost	Deflator družbenega proizvoda	Indeks življenjskih stroškov	Splošna obremenitev	Vpliv ostalih neidentifi- ciranih spremenljivk	Slučajni vplivi
1965	23.6686	6.8091	-2.4094	1.7246	7.1166	7.6596	2.7682
1966	19.3074	6.6270	-5.6230	1.7246	8.4547	7.6596	.4646
1967	17.5540	7.3224	-5.6162	.8842	7.4535	7.6596	-1.1495
1968	18.8813	7.7720	-4.0792	.8845	6.2355	7.6596	.4089
1969	15.1015	8.5786	-1.9563	-7963	2.3069	7.6596	-6910
1970	14.8245	10.2580	-1.7713	-7968	.6478	7.6596	-1.1728
1971	13.4818	9.0577	-1.9410	.0002	-0938	7.6596	-1.2010
1972	14.5833	9.3728	.0614	.0000	-2.3976	7.6596	-1.129
1973	14.9413	9.8194	-6.550	.0005	-1.5507	7.6596	-3325
1974	9.3235	9.9193	-6.1930	-2.2719	2.3675	7.6596	-2.1581
1975	7.6584	10.5989	-4.2512	-3.7868	-1.4011	7.6596	-1.1611
1976	8.2615	9.6540	-1.0175	-4.6389	-5.3389	7.6596	1.9432
1977	9.2907	9.6155	.0364	-4.6371	-3.5491	7.6596	.1654
1978	8.4065	9.9759	1.0995	-6.3281	-4.6442	7.6596	.6438
1979	8.4597	10.0728	4.0450	-9.5940	-3.5644	7.6596	-1.593
1980	6.5199	10.1762	2.9405	-9.5940	-4.2847	7.6596	-3777
1981	1.0815	11.3670	-3806	-11.0299	-5.2930	7.6596	-1.2416
1982	2.3018	13.2559	-4.4074	-9.4742	-5.8533	7.6596	1.1213
1983	4.1158	16.8441	-5.7183	-8.7571	-7.0324	7.6596	1.1198
1984	7.8569	15.7449	-2.2073	-9.4133	-4.0493	7.6596	.1222

3. SKLEPI

Iz analize lahko povzamemo naslednje splošne sklepe:

1. Iz ekonomske teorije dobro poznana in utemeljena trditev, da so razlike v proizvodnosti dela edini pravi vir razlik v realnih osebnih dohodkih, se je v naši empirični analizi pokazala kot nedosledna. V celotnem analiziranem obdobju 1965—1984 gre za podproporcionalna razmerja, pri katerih enoodstotnemu odklonu v realni proizvodnosti od jugoslovanskega povprečja ne ustreza sočasno tudi enoodstotni odklon realnih osebnih dohodkov od povprečnih osebnih dohodkov v Jugoslaviji, ampak je ta odklon bistveno manjši.

2. Osnovni razlog za nedosledno povezavo med proizvodnostjo in osebnimi dohodki, ki lahko vnaša v samo delitev elemente destimulativnosti, je v »deformiranem« položaju Slovenije v posameznih fazah delitve. V prvi vrsti gre tu za podpovprečno rast cen v Sloveniji v primerjavi z rastjo cen v Jugoslaviji, za nadpovprečno rast indeksa življenjskih stroškov in še za nadpovprečno splošno obremenitev dohodka, katerih negativni učinki »neupravičeno« zmanjšujejo razlike v osebnih dohodkih. Do teh razlik ne bi prišlo, če bi bila proizvodnost edina determinanta razlik v osebnih dohodkih. Vendar pa to še ni zadosten dokaz o vnašanju elementov destimulativnosti v samo delitev. Če so te spremembe (npr. poslabšan položaj Slovenije v primarni delitvi — glej grafikon C) posledica zgolj spremenjenih odnosov na trgu, je to povsem nekaj drugega, kot če so vzrok zanje neposredni, administrativni posegi v samo delitev. V prvem primeru lahko govorimo o objektivnem, spremenjenem tržnem vrednotenju, nasprotno pa v drugem primeru prihaja do subjektivizma v eni ali drugi obliki in posledica tega so deformacije v delitvi oziroma neutemeljena prerazdelitev dohodka, ki tako zabriše vsako povezavo med dejanskimi prispevki proizvodnih dejavnikov in njihovo udeležbo v delitvi. V takih razmerah stimulacijska funkcija osebnih dohodkov ne more odigrati svoje pozitivne vloge v procesu družbene reprodukcije.

3. Gornji sklepi nas ponovno opozarjajo na potrebo po določenih spremembah in dopolnitvah v politiki delitve dohodka in sredstev za osebne dohodke, saj je v naši dosedanji praksi bistveno premalo upoštevana osnovna ekonomska zakonitost o soodvisnosti med osebnimi dohodki in proizvodnostjo, po kateri se lahko za osebne dohodke razdeli le tisti del dohodka, ki je rezultat neposrednega proizvodnega in upravljalškega dela. Vse to pa zahteva:

— doslednejše uveljavljanje tržnega vrednotenja ne le končnih proizvodov, ampak tudi vseh proizvodnih dejavnikov (trg kot nepristranski dejavnik do družbenih odnosov edini lahko zagotavlja objektivno vrednotenje prispevkov posameznih proizvodnih dejavnikov k skupno pridobljenemu dohodku in s tem omogoča, da odigrajo cene svojo pozitivno alokacijsko, stimulacijsko in kalkulacijsko funkcijo);

— uvedbo cene uporabne vrednosti družbenih sredstev (s tem bi bilo onemogočeno ali pa vsaj omejeno prelivanje dela dohodka posameznega proizvodnega dejavnika v korist ali škodo drugega, to pa bi hkrati pomenilo odpravo ali vsaj zmanjšanje neutemeljenih razlik v osebnih dohodkih, ki so, kot je znano, tudi neposredni vzrok za inflacijska gibanja pri nas);

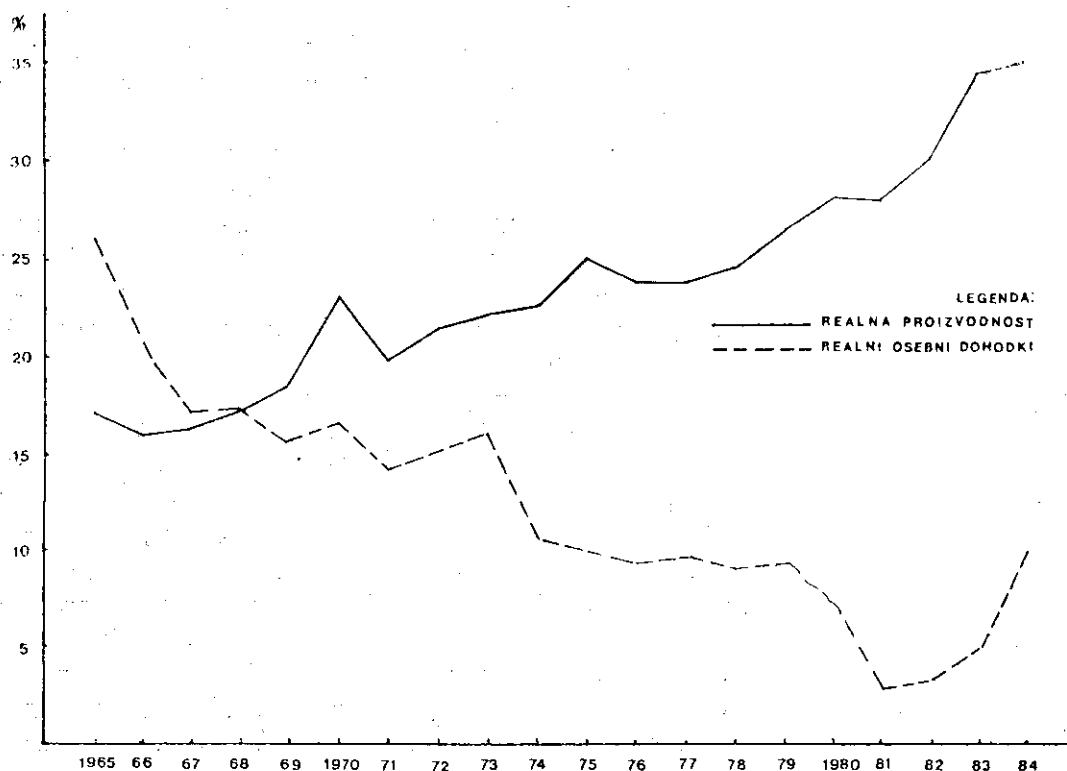
— odpravo najrazličnejših oblik monopolnega razpolaganja s proizvodnimi dejavniki (za vse te oblike je značilno to, da se pojavljajo v prvi vrsti v sami proizvodnji in so odsev razmerij v proizvodnji, navzven pa se kažejo kot pojavnosti oblika trga) in hkrati tudi odpravo neenakosti v najrazličnejših institucionalnih ukrepih (sistem in politika cen — prosto in administrativno oblikovanje cen, zunanjetrgovinski sistem in politika — nerealni tečaj oziroma precenjenost domače valute, kreditno-monetarni sistem in politika — nerealna oziroma negativna obrestna mera, itd.), ki omogočajo delovnim organizacijam doseganje dodatnega, »ekstra« dohodka in s tem povzročajo neupravičene in neutemeljene razlike v osebnih dohodkih tako znotraj panog kot tudi med njimi.

Priljeno: 24. 07. 1986

Prihvačeno: 05. 12. 1986

PRILOGA A/1

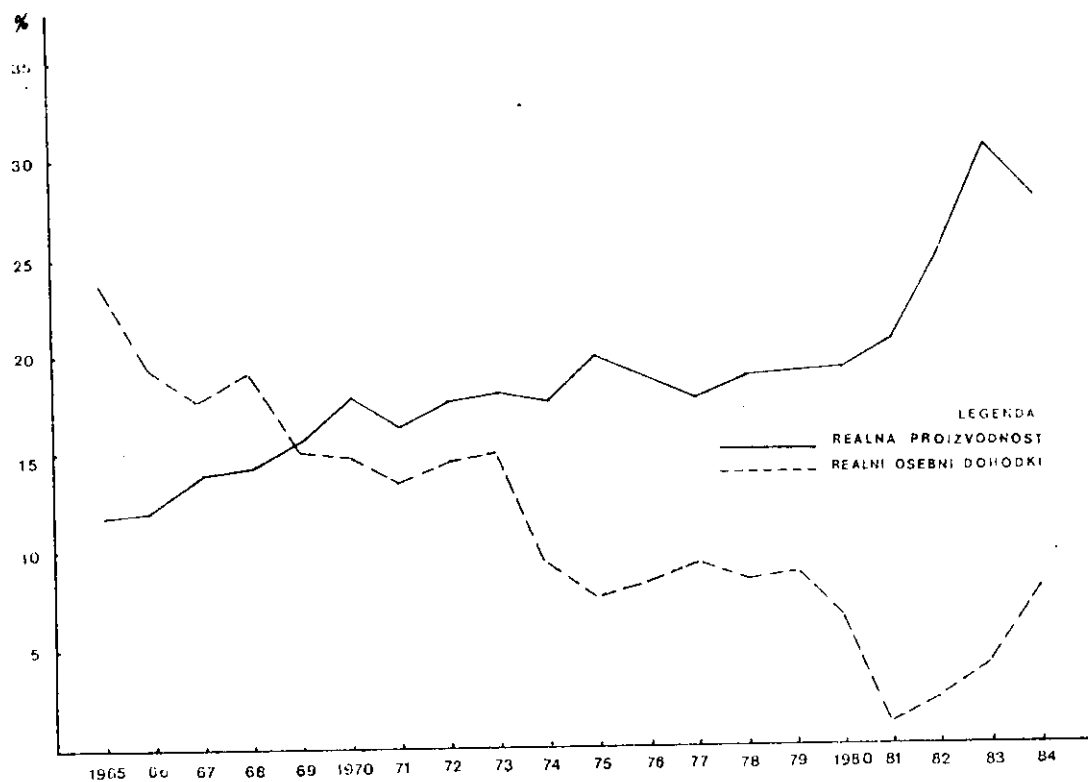
DRUŽBENI SEKTOR — SKUPAJ ODKLONI OSEBNI DOHODKOV IN PROIZVODNOSTI OD POVPREČJA ZA SFR JUGOSLAVIJO V OBDOBJU 1965—1984

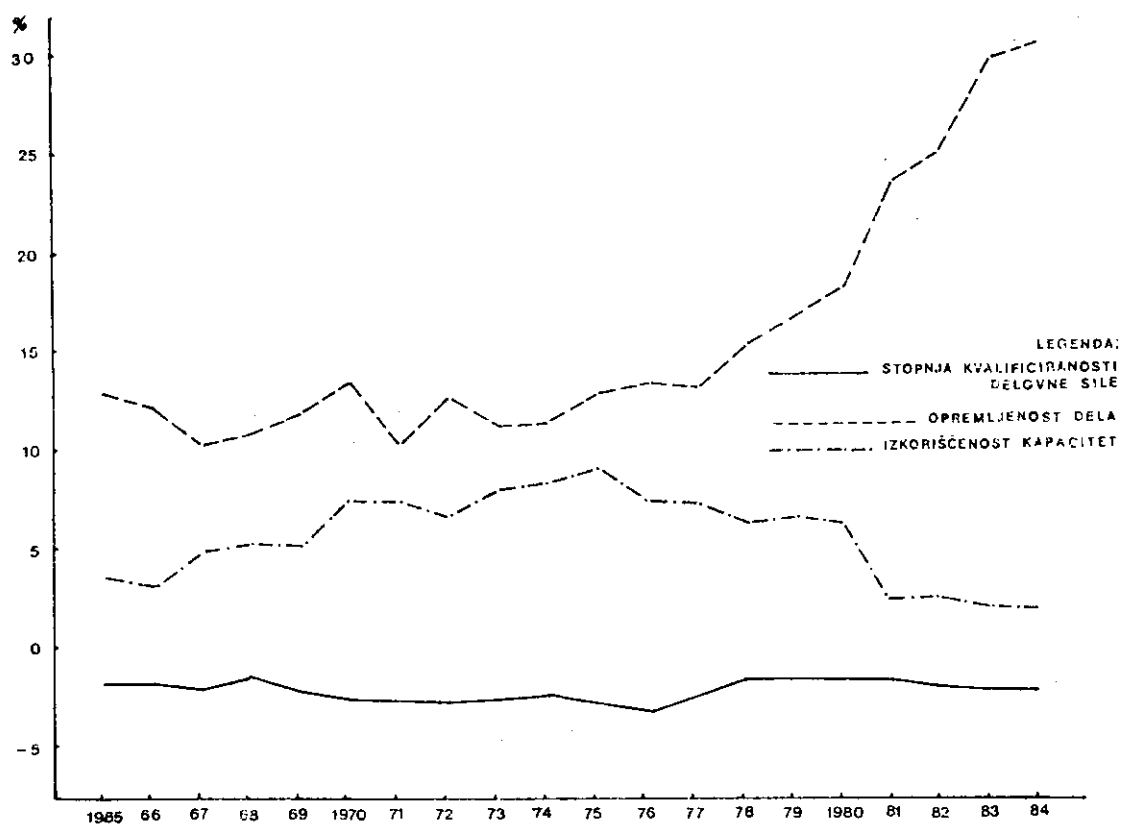
PRILOGA A/2

INDUSTRIJA
ODKLONI OSEBNIH DOHODKOV IN PROIZVODNOSTI
OD POVPREČJA ZA SFR JUGOSLAVIJO
V OBDOBJU 1965—1984

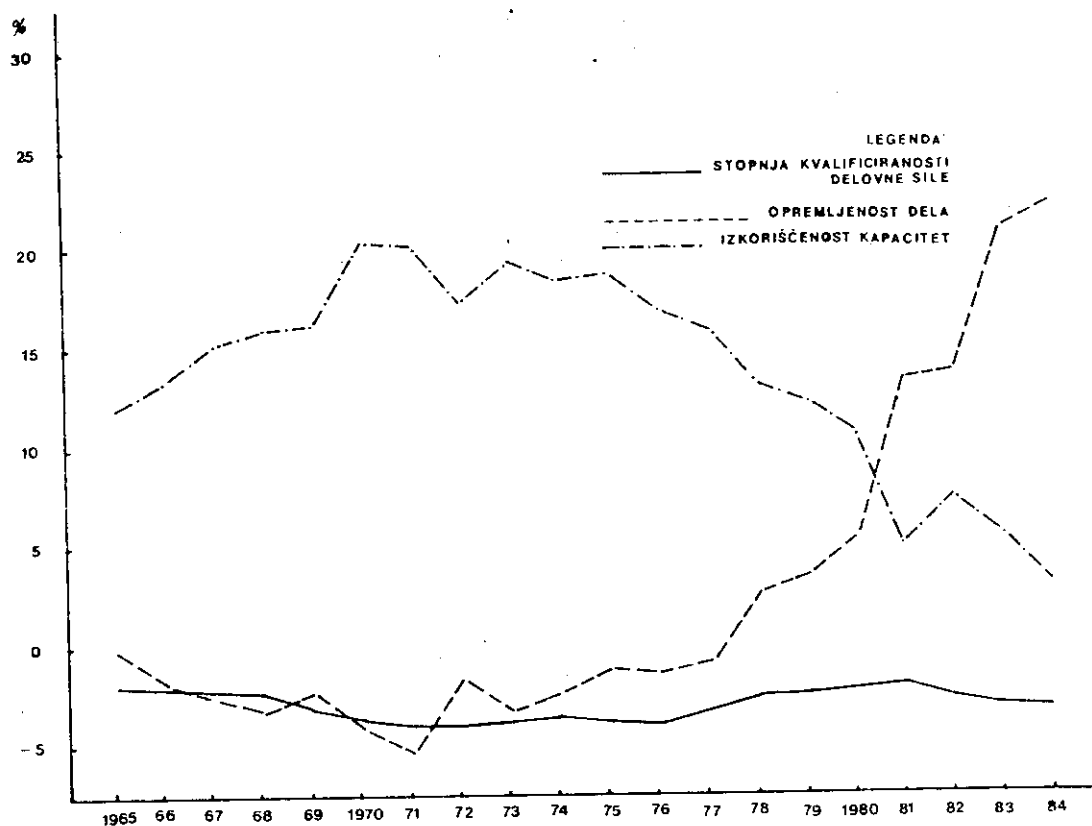
PRILOGA B/1

DRUŽBENI SEKTOR — SKUPAJ
ODKLONI OPREMLJENOSTI DELA, STOPNJE KVALIFICIRANOSTI
DELOVNE SILE IN IZKORIŠČENOSTI KAPACITET
OD POVPREČJA ZA SFR JUGOSLAVIJO
V OBDOBJU 1965—1984

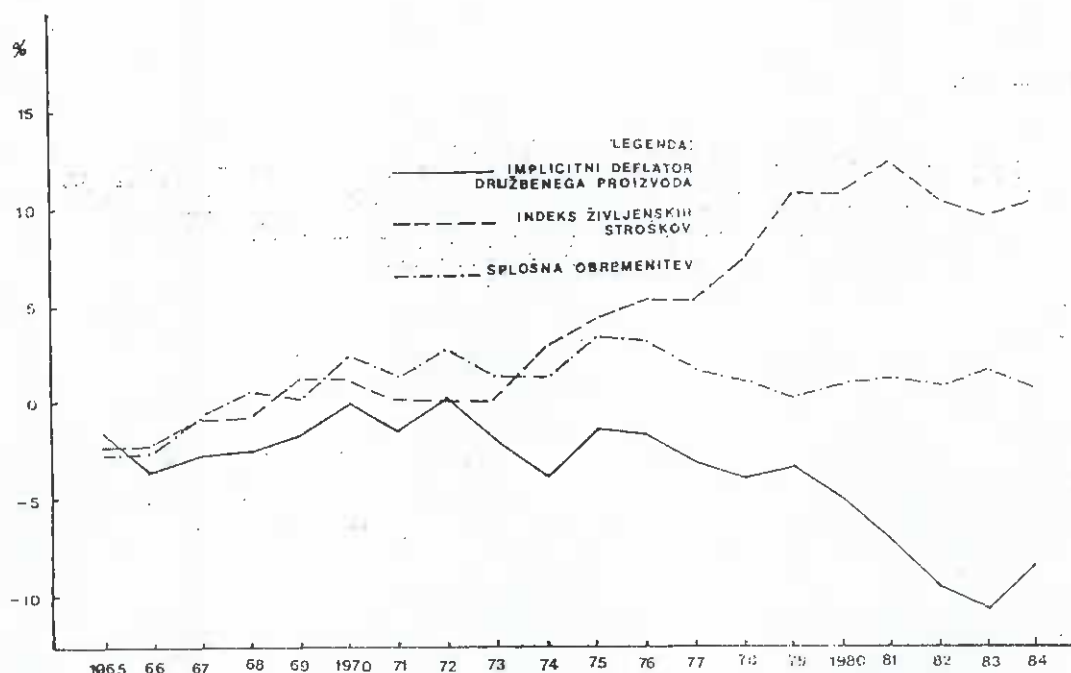
PRILOGA B/2

INDUSTRIJA
 ODKLONI OPREMLJENOSTI DELA, STOPNJE KVALIFICIRANOSTI
 DELOVNE SILE IN IZKORIŠČENOSTI KAPACITET
 OD POVPREČJA ZA SFR JUGOSLAVIJO
 V OBDOBJU 1965—1984

PRILOGA C/1

DRUŽBENI SEKTOR — SKUPAJ
 SPREMINJANJE RAZMERIJ V IMPLICITNIH DEFLATORJIH
 DRUŽBENEGA PROIZVODA, V INDEKSIH ŽIVLJENSKIH STROŠKOV
 IN V SPLOŠNI OBREMENITVI GLEDE NA
 POVPREČJE SFR JUGOSLAVIJO
 V OBDOBJU 1965—1984

DETERMINING FACTORS OF WAGE DIFFERENTIALS BETWEEN
 SLOVENIA AND YUGOSLAVIA AS A WHOLE

Franc KUZMIN

S u m m a r y

In our empirical research we have tried to find an explanation for inconsistency between productivity and wages — the differences in real productivity are widening in favour of Slovenia, while the differences in real wages are narrowing. As an explanation for this fact, which is characteristic of the Slovene economy as a whole as well as the manufacturing sector, we see these factors: a distortion of relative prices (there are significant differences in price changes between Slovenia and Yugoslavia in favour of the latter), an above average increase in the consumer price index in Slovenia as compared with Yugoslavia and as a final factor there is an above average fiscal burden on income.